

SAYI : 94019529-101.07.04-E.2744

BAŞVURU NO : 2017/13593

KARAR TARİHİ : 26/02/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ :

BAŞVURUYA KONU İDARE :

BAŞVURUNUN KONUSU :

BAŞVURU TARİHİ :

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Başvuranın, hükümlü bulunduğu ceza infaz kurumundan, ailesinin ikamet ettiği il veya yakın bir ildeki ceza infaz kurumunda nakil talebi hakkındadır.
10.11.2017

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, 16 aydır ... No'lu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda hükümlü olduğunu, ailesinin Aydın ilinde ikamet ettiğini, maddi imkânsızlıklar ve hasta olmalarından ötürü kendisini ziyarete gelemediklerini, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne sevk talebinde bulunduğunu ancak ret cevabının geldiğini ifade ederek mağduriyetinin giderilmesini ve ailesine daha yakın bir ildeki ceza infaz kurumuna (Aydın E Tipi Ceza İnfaz Kurumu, İzmir 2 Nolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu, İzmir 1 Nolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu) naklinin gerçekleştirilmesini Kurumumuzdan talep etmiştir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Şikâyet başvurusunun çözüme kavuşturulması amacıyla Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden 21/11/2017 tarih ve E:14475 sayılı yazımız ile bilgi ve belge talep edilmiş olup, adı geçen Genel Müdürlüğün 08/12/2017 tarihli cevabi yazısında;

2.1. 'Adı geçenin, 09/08/2016, 01/12/2016, 23/01/2017, 07/06/2017, 03/08/2017 tarihli dilekçeleri ile nakil talebinde bulunduğu, nakil taleplerinin, Genel Müdürlüğün; 16/08/2016 tarihli ve 35211520-208.01.01 -6073/96623 sayılı, 21/12/2016 tarihli ve 35211520-208.01.01- 9016/146285 sayılı, 15/02/2017 tarihli ve 35211520-208.01.01-1368/18570 sayılı, 13/07/2017 tarihli ve 35211520-208.01.01-9299/85708 sayılı, 14/08/2017 tarihli ve 35211520-208.01.01.-11098/101392 sayılı yazıları ile "Talep edilen

ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması ve konumuna uygun olmaması" nedeniyle reddedildiği,

2.2. Adı geçenin, naklini engelleyecek herhangi bir disiplin cezasının olmadığı,

2.3. Hükümlülerin kendi istedikleri kurumlara nakledilebilmeleri için istekte bulunulan kurumda yer bulunması, kurumun kapasitesi ve sınıfının uygun olması gerektiği,

2. 4. Bir kısım ceza infaz kurumlarında kapasitenin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırıldığından, nakil taleplerinin incelenmesinde; kurumun kapasitesi ve güvenliği, suç türü ve kişilerin can güvenliği gibi hususların göz önünde bulundurulduğu, bu itibarla her talebin uygun olarak değerlendirilemediği,

2.5. Ayrıca, son zamanlarda bazı ceza infaz kurumları mevcudunda aşırı artış nedeniyle kapasite sıkıntısının yaşandığı, aşırı kalabalıklaşmanın yanı sıra hükümlü ve tutuklu profiline çeşitliliği ve örgüt sayısındaki fazlalığın bu sıkıntının daha fazla hissedilmesine neden olduğu.

2. 6. Diğer taraftan; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin Nakilleri" başlıklı Dokuzuncu Bölümünde; hükümlü ve tutukluların nakillerine dair usul ve esasların belirlendiği, bu bağlamda; anılan Kanun'un "Nakiller" başlıklı 53'üncü maddesinin birinci fıkrasında ve "Kendi istekleri ile nakil" başlıklı 54'üncü maddesinde ilgili hükümlerin düzenlendiğini,

2.7. Adı geçenin nakil talebinde bulunduğu Aydın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının % 149, İzmir 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının %100, İzmir 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının ise %96 olduğu,

Cevabının verildiği görülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "**Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması**" başlıklı 13. maddesinde; "**Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.**" ,

3. 1. Anayasanın "**Özel hayatın gizliliği**" başlıklı 20. maddesinde "**Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.**" ,

3.2. Anayasanın "**Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı**" başlıklı 74. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında; "**Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler**",

4. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "**Özel ve aile hayatına saygı hakkı**" başlıklı 8. maddesinde; "**1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.**

2. **Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmesi ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.**" ,

5. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı kararıyla kabul edilen, "**Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü**" nün "**Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı**" başlıklı 19. maddesinde

“Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkan verilir.” hükmü, “**İkametgahına yakın bir yerde tutulma hakkı**” başlıklı **20. maddesinde**; “Tutulan veya hapsedilen kişi talep ettiği takdirde, mümkün olduğu ölçüde ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapishanede tutulmalıdır.”,

6. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu’nun “İnfazda temel amaç” başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasında “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”,

6.1. “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının ilgili bentlerinde “Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunilik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

d) İyileştirmeye gereksinimleri olmadığı saptanan hükümlülere ilişkin infaz rejiminde, bu hükümlülerin kişilikleriyle orantılı bireyselleştirilmiş programlara yer verilmesine özen gösterilir ve bu hususlar yönetmeliklerde düzenlenir.

e) Cezanın infazında adalet esaslarına uygun hareket edilir. Bu maksatla ceza infaz kurumları kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği yetkilere dayanarak nitelikli elemanlarca denetlenir.

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur. ”;

6.2. “Ödüllendirme” başlıklı 51. maddesinde “(1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.

(2) Bu madde hükümleri, çocuk hükümlüler için de geçerlidir.

(3) Hükümlülere verilebilecek ödüller şunlardır:

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile kurum veya eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde görüştürülebilir.

b) Çocuk hükümlülere, en geç iki ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle kurum ya da eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

c) Haftalık ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir.

d) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yaptırılabilir.

e) Üst üste kullanılmayan en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullanılabilir.

f) Haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir.

g) Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli veya daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir.

h) Haftalık harcama miktarı yarı oranında artırılabilir.

ı) Tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı verilebilir.

j) Hediye verilebilir.

k) Takdir belgesi veya tavsiye mektubu verilebilir.

(4) Ödüllendirme sisteminin usul ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir. ”;

6.3. “Hükümlülerin nakilleri” başlıklı 53. maddesinde; “Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.”;

6.4. “Kendi istekleri ile nakil” başlıklı 54. maddesine göre, “ (1) Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c) Koşullu salıverilmelerine beş aydan az süre kalmamış olması,

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması, Gerekir. Çocuk hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz. ”,

7. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün “Ödüllendirme” başlıklı 159. maddesinde “(1) Kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, iyileştirme etkinliklerine ilgileri ve uyumları, kurum düzenine karşı tutumları, kendilerine verilen işlerdeki gayretleri gibi beklenen davranış ve tutumları gösteren hükümlülere teşvik esaslı ayrıcalıklar tanınır. ’,

7.1. “Ödüllendirilecek tutum ve davranışlar” başlıklı 160. maddesinde “ (1) Hükümlülerin ödüllendirilecek tutum ve davranışları şunlardır:

a) Katılması gereken iş, eğitim, öğretim ve benzeri faaliyetlerde devamsızlığı bulunmamak,

b) Davranışları ile arkadaşları ve çevresine iyi örnek olmak,

c) Kurum içi ve dışındaki spor, sanat, kültür ve sosyal faaliyetlerde veya yarışmalarda başarı göstermek,

d) İyileştirme faaliyetlerinde gösterdiği davranışlarla bu çalışmalara katkı sağlamak,

e) Kurumun araç, gereç ve donanımlarını koruma ve kullanmada örnek olmak,

f) Sağlık ve güvenlik konularında örnek tutum ve davranışlar içerisinde olmak.”,

7. 2. “Kendi istekleri ile nakil ” başlıklı 165. maddesinde, 5275 sayılı Kanununun 54. maddesinde hükümlülerin kendi istekleri ile nakilleri için aranan şartlar söz konusu Tüzük ile tekrar vurgulanmıştır.

8. Adalet Bakanlığının 05/06/2015 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe konulan 167 sayılı “Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler” konulu Genelgenin “Hükümlülerin Kendi İstekleri İle Nakilleri” başlıklı 15. maddesinde, Kanunun ve Tüzük’ün “Kendi istekleri ile nakil ” maddelerinde aranan şartlara ek olarak;

“h) Talep ettikleri ceza infaz kurumunda kendileri, diğer hükümlüler ve kurum açısından güvenlik riski oluşturmaması,

ı) Disiplin nedeniyle ayrıldıkları kurumlar hariç, talep ettikleri kurumlarda daha önce kalmış iseler, Bakanlıkça değerlendirilmek üzere; kendileri, diğer hükümlüler veya kurum açısından somut gerekçelerle güvenlik riski oluşturup oluşturmayacakları hususunda bu yer idare ve gözlem kurulunun taleple ilgili görüşünün alınmış olması,

j) Bakanlık tarafından dönem itibariyle isteğe bağlı nakle kapatılmış olmaması, gerekir” ;

9. 28603 Resmî gazete sayılı Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Temel ilkeler" başlıklı 5. maddesinde "(1) Bu

Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki ilkelere uyulur:

a) Hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi ile ulaşılmak istenen temel amaç; bu kişilerin yeniden sosyalleşmesini sağlamak suretiyle insan haklarına saygılı, hukukî ve toplumsal kurallara bağlı bireyler olmalarını teşvik etmektir.

(....)

ç) Hükümlü ve tutuklulara; işledikleri suçun türü, koşullu salıverilme tarihi, kişisel özellikleri ve ihtiyaçları, bedensel ve psikolojik yapısı, eğitim durumu ve mesleği göz önünde bulundurularak en uygun ödül verilir ve bu karar ilgiliye bildirilir.

d) Ödüllendirmede; kurumun fizikî yapısı, personel sayısı, malî ve sosyal imkânları ile mevcut doluluk durumu dikkate alınır.

e) Hükümlü ve tutuklulara, gerekli şartları taşımaları hâlinde aynı anda birden fazla ödül verilebilir.

(....)'';

9.1. "Ödül türleri" başlıklı 7. maddesinde "(1) Hükümlü ve tutuklulara;

a) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara, kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme,

b) Haftalık açık veya kapalı ziyaret süresini uzatma,

c) Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapma,

ç) Üst üste kullanılmayan ziyaret sürelerini toplu olarak kullanma,

d) Haftalık telefonla görüşme sayısı veya süresini artırma, (....)

ödülü verilebilir.'';

9.2.Yönetmeliğin 8. maddesinde "Ödüllendirilebilecek tutum ve davranışlar" düzenlenmiştir.

9.3."Haftalık ziyaret süresinin uzatılması ödülü" başlıklı 19. maddesinde "(1) Haftalık ziyaret süresinin uzatılması ödülü verilen hükümlü ve tutukluların açık veya kapalı ziyaret süresi iki saate kadar uzatılabilir.;

9.4."Kullanılmayan ziyaret sürelerinin birleştirilmesi ödülü" başlıklı 21. maddesinde "(1) Hükümlü ve tutukluların üst üste kullanmadıkları en fazla üç haftalık ziyaret süresi toplu olarak kullanılabilir.;

9. 5. "Telefonla görüşme süresi veya sayısının artırılması ödülü" başlıklı 22. maddesinde "(1) Hükümlü ve tutukluların haftalık telefonla görüşme süresi veya sayısı iki katına kadar artırılabilir.;
(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlü olanlar da Kanunun 25 inci maddesine uygun olacak şekilde bu ödülünden yararlanabilir.'';

10. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek "Temel İlkeler" başlıklı 3. maddesi

"Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen kısıtlamalar, asgari gereklilikte ve haklarında hükmedilen kararın meşru amacıyla orantılı olmalıdır.'";

10.1. "Yerleştirme ve Barındırma" başlıklı 17.1. , 17.2. ve 17.3. maddelerinde, "Mahpuslar, mümkün olduğunca evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.", "Cezaevlerine yerleştirmede, suçun devamlı takibi, güvenlik ve emniyet gerekleri ve tüm mahpuslara uygun rejimlerin sağlanması ihtiyacı hesaba

katılmalıdır.”, “ İlk yerleştirme ve sonradan yapılacak bir cezaevinden diğerine nakil konusunda, mümkün olabildiğince mahpusa danışılmalıdır.”;

10.2. “Dış Dünya ile İlişki” başlıklı 24.1., 24.4. ve 24.5. maddelerinde, “Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.”, “ Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır.”, “Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara "uygun destek ve yardım sağlamalıdır.”;

11. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Cezalara Mahkum Olanların Cezaevi İdaresince Yönetimi Hakkında R (2003) 23 Sayılı Tavsiye Kararı'nın “Genel Amaçlar” başlıklı 2. maddesinde “ Ömür boyu hapis ve diğer uzun süreli mahkûmların yönetilmesinde amaçlananlar:

Bu mahkûmlara ve mahkûmlarla birlikte çalışan ya da onları ziyaret eden herkes için cezaevlerinin emin ve güvenli yerler olmasını sağlamak;

Ömür boyu ve uzun süreli hapsolmanın getirdiği zarar verici etkilere karşı koymak;

Bu mahkûmların başarılı bir şekilde toplumla bütünleşmelerini sağlamak ve tahliyelerinden sonra yasalara uyarak yaşama olasılıklarını artırmak ve geliştirmek” olduğu;

11.1. “Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Mahkûmiyetin Zarar Verici Etkileriyle Başa Çıkma” başlıklı 22. Maddesinde “ Aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmelidir. Bu amaçla;

Mahkûmlar mümkün olduğunca ailelerine veya yakın akrabalarına en yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.

Mektuplaşma, telefon görüşmeleri ve ziyaretlerin mümkün olduğu ölçüde azami sıklıkta ve gizlilik içinde yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu tür bir düzenleme güvenliği tehlikeye atıyorsa veya risk değerlendirmesiyle riskli olduğu tespit edilmişse söz konusu haberleşmeler, mektupların izlenmesi ve ziyaret öncesi ve sonrasında aramalar gibi makul güvenlik tedbirleri eşliğinde yürütülebilir.”; düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ YAHYA AKMAN'IN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

12. İlgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, başvuru konusuna ilişkin “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden

13. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazıyla ulaşılmak istenen temel amaç, Kanunun 3. maddesinde, “...öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak...” olarak ifade edilmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda Kanun koyucu, bir taraftan suçun karşılığı olan cezanın uygulanmasıyla benzer fiilleri engellemeyi hedeflemekte; diğer taraftan ise, hükümlüyü topluma kazandırarak sosyal barışı tesis etmeye çabalamaktadır. Dolayısıyla infazın özellikle hapis cezasının infazının amacı,

sadece belli bir yerde çekilmesi gereken cezanın sürekliliği için hükümlünün infaz kurumunda muhafaza edilmesi değildir. Hükümlü, büyük olasılıkla, cezanın infazından sonra yeniden topluma döneceğinden, infaz sırasında hükümlünün yeniden toplumun bir üyesi olmasını sağlamak ve suç işlenmesini önlemek amacıyla iyileştirilmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır. Bu bakımdan, hükümlülerin yakınlarıyla olan ilişkilerinin devamının sağlanması, infaz rejiminin ıslah edici rolünün bir parçasıdır.

14. 5275 sayılı Kanununun 53-58. maddelerinde ‘*Hükümlülerin nakilleri*’ başlığı altında, nakile ilişkin hükümler düzenlenmiş, 54. maddede ‘*Kendi istekleri ile nakil*’, 55. maddede ‘*Disiplin nedeniyle nakil*’, 56. maddede ‘*Zorunlu nedenlerle nakil*’, 57. maddede ‘*Hastalık nedeniyle nakil*’ şartları düzenlenmiştir.

15. 5275 sayılı Kanun, ilgili Tüzük ve 167 sayılı Genelge’de hükümlülerin, ailelerinin ikamet yerlerine yakın ceza infaz kurumlarına yerleştirilmelerine yönelik emredici bir hüküm içermemektedir. Buna karşılık 5275 sayılı Kanun (6.4. prgrf), ilgili Tüzük (7. prgrf), ve 167 sayılı Genelge’de (8. prgrf), hükümlülerle ilgili düzenlenen, ‘*Kendi istekleri ile nakil*’ hükmü ile, **disiplin cezası, zorunlu hal, hastalık hali olmasa dahi, maddede düzenlenen şartlar olduğu takdirde naklin mümkün olduğunun düzenlenmiş olması, bu maddedeki nakil sebebinin hükümlüler tarafından genel olarak ‘ailelerinin ikamet ettiği yer veya ailelerine yakın yerlere nakil’ hükmü olarak değerlendirilip, nakil gerekçesinde bu hükme dayanmışlardır.**

16. Anayasamızın 20. maddesi (3.1. prgrf), AİHS’nin 8. maddesi (4. prgrf), uyarınca, herkesin ‘*özel ve aile hayatına saygı hakkına*’ sahip olduğu düzenlenmiştir. Hapis cezasına mahkûmiyet, doğası gereği, hükümlünün özel ve aile hayatının kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Ancak mahkûmun yakınları ile bağlantıda kalmasının, özel ve aile hayatına saygı hakkının esaslı unsurlarından olduğu ve cezaevi idaresinin bu konuda gerekli yardımı sağlaması gerektiği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından vurgulanan bir husustur. (*Messina v. Italy, 25498/94; Eppers-Gefners v. Latvia, 37862/02*)

17. AİHM, *Vintman* davasına ilişkin olarak vermiş olduğu 23/01/2015 tarihli Daire kararında (*Vintman v. Ukrayna, 28403/05*); AİHS’nin, mahkûmlara cezalarının nerede infaz edileceği konusunda bir seçim hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı olduklarını ve ailelerinden uzak olmalarının hapis cezasının bir sonucu olduğunu, ancak, mahkûmun, ailesinin ziyaretlerini zorlaştıracak ya da imkânsız hale getirebilecek denli uzak bir bölgede barındırılmasının, aile hayatına müdahale teşkil edebileceğini belirtmiştir. Mahkeme orantılılık yönünden yaptığı incelemesinde ise; mahkûmun, ailesine yakın bir kuruma transfer talebinin reddi için, cezaevlerindeki aşırı yoğunluğun meşru bir gerekçe olarak öne sürülebileceğini, **ancak bu durumda dahi mahkûmun görece daha yakın cezaevlerine nakli hususunun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.** Aksi halde, yani kişinin nispeten daha yakın bir bölgeye nakli önünde meşru bir engel yokken uzakta bulunan bir kurumda barındırılması halinde, AİHS’nin 8. maddesinin ihlali sonucu doğabileceğini vurgulamıştır.

18. Hem AİHM kararlarında, hem Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı kararıyla kabul edilen, “*Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü*” nün ilgili maddesinde (5. prgrf), hem Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 17.1. maddesinde (10.1. prgrf), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Cezalara Mahkûm Olanların Cezaevi İdaresince Yönetimi Hakkında R (2003) 23 Sayılı Tavsiye Kararı’nın 22. maddesinde (11.1. prgrf), **hükümlülerin evlerine (ailelerine) yakın ceza infaz kurumuna yerleştirilmelerinin uygun olduğu belirtilmiştir.** Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Cezalara Mahkûm Olanların Cezaevi İdaresince Yönetimi Hakkında R (2003) 23 Sayılı Tavsiye Kararı’nın, “*Ömür Boyu Hapis ve Diğer Uzun Süreli Mahkûmiyetin Zarar Verici Etkileriyle Başa*

Çıkma'' başlıklı 22. maddesinde (11.1. prgrf), de hükümlünün aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmesi gerektiği, aynı Tavsiye kararının 2. maddesinde belirtildiği üzere, bu çabanın hükümlünün *başarılı bir şekilde toplumla bütünleşmelerini sağlamak ve tahlîyelerinden sonra yasalara uyarak yaşama olasılıklarını artırmak ve geliştirmek* amacı açısından önem arz ettiği vurgulanmıştır.

19. 5275 sayılı Kanunu'nun 51. maddesinde (6.2. prgrf), ilgili Tüzük'ün 159 ve devamı maddelerinde, hükümlülerin ödüllendirilebileceği düzenlenmiş (7-7.1. prgrf), 28603 Resmi gazete sayılı Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'te (9. vd. prgrf), ise bu maddelerin ayrıntısına yer verilmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin 5. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde *‘‘Hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi ile ulaşılmak istenen temel amaç; bu kişilerin yeniden sosyalleşmesini sağlamak suretiyle insan haklarına saygılı, hukukî ve toplumsal kurallara bağlı bireyler olmalarını teşvik etmektir.’’* hükmüyle ödüllendirmenin amacından bahsedilmiştir. *‘Ödül türleri’* başlıklı 7. maddesinde (9.1. prgrf), ise, ödüllerin hükümlülerin, ziyaret süresinin uzatılmasına, ziyaret sürelerinin toplu olarak kullanılmasına, telefon görüşmelerine ilişkin olduğu görülmüştür. **Nitekim ziyaret, görüş, telefonla görüşme, yani hükümlülerin ‘Dış dünya ile ilişkilerine’ ilişkin iyileştirmelerin, söz konusu Yönetmeliğin amacında da belirtildiği üzere, hükümlülerin yeniden sosyalleşmesi ve topluma kazandırılması bakımından önem taşıdığı belirtilmiştir.**

20. Hükümlülerin dış dünyayla temaslarının makul düzeyde devam ettirilmesi, bu bağlamda özellikle aileleriyle etkin bir iletişim kurmalarına yardımcı olunması, bu kişilerin rehabilitasyonu ile de yakından ilgilidir. Aile bağlarının korunup geliştirilmesinin hükümlülerin psikolojisi açısından olumlu sonuçlar doğurduğu, yeniden sosyalleşmeleri ve tekrar suç işlemelerinin önlenmesinde önemli bir unsur olduğu sıklıkla ifade edilmektedir (Bu konuda bakınız; İngiltere ve Galler Bölgesi Ceza İnfaz Kurumları Denetçiliği, *Yetişkin Mahkûmların Rehabilitasyonu* konulu Rapor, Eylül 2014).

21. 5275 sayılı Kanun'da, ailesi uzakta yaşadığı için ziyaret hakkını düzenli kullanamayan mahkûmların, bu dezavantajlı durumlarını telafi edici bir düzenleme yer almamaktadır. Oysaki ailesi uzakta yaşadığı için ziyaret hakkını düzenli olarak kullanamayan hükümlülere, aile hayatına saygı hakkının korunması maksadıyla bu yönde bir esneklik sağlanması, bunun için de bu kişilerin ziyaret süresini biriktirerek kullanabilmesine veya benzeri tedbirlere cevaz veren münferit bir düzenleme getirilmesi önem arz etmektedir. Nitekim ödüllendirme başlığı altında olsa dahi, hükümlülere *‘kullanılmayan ziyaret süresinin birleştirilmesi ödülü’* (9.4. prgrf) verildiği, yani ceza infaz kurumlarının hükümlülere bu şekilde bir imkanı verebileceği de görülmüştür. Bu bakımdan, ailelerinden uzak yerlerde barındırılan hükümlüler ve tutuklu kişiler ile ilgili olarak, ziyaret rejiminde esneklik sağlayıcı bir takım mevzuat değişikliği yapılmasının hakkaniyet ilkesinin bir gereği olduğu gibi bu kişilerin rehabilitasyonu açısından da büyük önem arz ettiği öngörüldüğünden, 5275 sayılı Kanun ile birlikte ilgili yönetmelik hükümlerinde değişiklik yapılmasının uygun olduğu değerlendirilmiştir.

22. 5275 sayılı Kanunun *‘‘Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler’’* başlıklı 6. maddesinin (b) bendinde, *hükümlülerin, insan onuruna yaraşan maddî ve manevî koşullar altında düzenli bir yaşam sürdürmelerinin sağlanacağı* belirtilmiştir. Bu kapsamda, idarenin söz konusu bendin gereği olarak, hükümlülerin iyi şartlar altında cezalarını çekmesini temin etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Başvuruya konu nakil talebinde ise, ilgili infaz kurumunun kapasitesinin dolu olması gerekçesiyle ret işlemi tesis edilmiştir. İdarenin bu tavrı değerlendirildiğinde, meşru bir sebebin gözetildiği tespit edilebilmektedir. Çünkü *‘kurum kapasitesi’* nin üstünde bir doluluğun varlığı, hem nakil talep eden bakımından hem de nakil istenen infaz kurumunda mukim hükümlüler bakımından, cezanın çekilmesini zorlaştıracak ve gayri insani şartları doğuracak bir durumdur. Ancak, hükümlülerin nakil taleplerine ilişkin değerlendirmelerin, genel olarak *‘cezaevi kapasitesi’* bakımından değerlendirilmesi, *‘kendi istekleri ile nakil’* düzenlemeleri kapsamında yeterli olmamaktadır. **Yalnızca hükümlü açısından değil, hükümlüyü ziyaret etmek isteyen aile açısından da değerlendirme yapılmalı, ailelerin yakınına (hükümlüyü) görmek, daha rahat şartlarda ziyaret edebilmek hakkının, hükümlünün**

bulunduğu kurum ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafenin, ulaşım olanaklarının, ailenin maddi durumunun, sağlık sorunlarının, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı bilgilerinin birlikte ele alınıp, nakil taleplerinin daha geniş çaplı ele alınması gerekmektedir.

23. Başvuranın ailesiyle olan bağımlı dikkate almayan idare, bu kapsamda alternatif çözümler üretmemiş ve aile hayatına saygı gösterme yükümlülüğünün gereğini yerine getirmemiştir. Nitekim 5275 sayılı Kanununun 54. maddesinde, hükümlülerin kendi istekleri ile nakledilebilmeleri için, gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirtmeleri gerektiği düzenlenmiş olmakla birlikte başvuruca hangi şehirlerde sınıfına uygun ceza infaz kurumları bulunduğunu ve bunların kapasite durumunu bilmesi beklenemeyecektir. Dolayısıyla, başvuruca tarafından dilekçesinde belirtilen ceza infaz kurumları, anılan hükmün gereğini yerine getirmek üzere bildirilen ve öncelik verilmesini istediği kurumlar olarak değerlendirilmeli, sonuç itibarıyla başvuruca'nın ... iline kıyasla mümkün olduğunca ailesine yakın bir yere nakli sağlanmaya çalışılmalıdır. Gerek görülmesi halinde bu gibi durumlarda kişinin tekrar muvafakatinin istenmesi de mümkündür. Başvuranın naklini talep ettiği Ceza İnfaz Kurumundaki doluluğu ve durumuna uygun olmadığını gerekçe gösteren idare, başvuranın ailesinin yaşadığı Aydın'daki veya buraya yakın diğer illerdeki durumuna uygun infaz kurumlarından birine nakledilmesine ilişkin de herhangi bir çaba göstermemiştir.

24. Yukarıda yapılan açıklamalar ve tüm dosya kapsamı çerçevesinde; başvuranın, nakil talebinin, ailesinin ikamet ettiği il (Aydın) ve kendisinin hükümlü olduğu il (...) göz önünde bulundurulduğunda, ailenin ziyaretinin oldukça güç olduğu, bu nedenle ziyaret gibi, hükümlünün dış dünya ile bağının yegane unsurunun zedelendiği ve bu durumun infazın amaçları dikkate alındığında, amaca uymadığı, bu nedenle hükümlünün nakil talebinin reddedilmesinin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

25. İyi yönetim ilkelerine, 28/03/2013 tarihli ve 28601 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "*İyi yönetim ilkeleri*" başlıklı 6. maddesinde yer verilmiş olup;

26. **Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde;** hem başvuranın dilekçesi hem de şikâyet başvurusunun inceleme ve araştırması kapsamında Kurumumuzca istenilen bilgi ve belgeler bakımından idare tarafından süresi içerisinde işlem tesis edildiği; böylece "*makul sürede karar verme ve kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi*" ilkelerine uygun davranıldığı anlaşılmıştır. Buna karşılık, başvurana iletilen cevabi yazıda, idarenin kararına karşı hangi sürelerde hangi mercilere başvurulabileceğinin gösterilmediği anlaşıldığından "*karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi*" ilkesine uygun davranılmadığı tespit edilmiş olup idareye bu ilkeye de uygun davranması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

27. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21. Maddesinin 2. fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre,

Başvuranın ailesi tarafından ziyaret edilebilmesini kolaylaştırmak için, öncelikle Aydın'da bulunan, bunun mümkün olmaması halinde İzmir'de bulunan veya ailesine yakın illerdeki durumuna

uygun ve kapasitesi müsait infaz kurumlarından birine nakledilerek mağduriyetinin giderilmesi hususunda **ADALET BAKANLIđINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanununun 20. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, Adalet Bakanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna, Kararın **BAŞVURANA ve ADALET BAKANLIđINA tebliğine, Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.**

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi